

IV/61 [Hacks, Alexander]
Kapsel

• A. R. S. P. O. O. F.

Eskola Gubbens

Wisor

Under detta namn vunno för hundrade år tillbaka tvenne tillfällighetsstycken, det ena i anledning af Borgaren Joseph Petrejs (Eskola Gubbens) bröllop, det andra om hans begrafning, en stor ryktbarhet. Tiden har likväl långt för detta bragt dem i glömska, lika med så mycket annat som smickrat sig med ett oförgängligt minne. Emedertid förtjena begge dessa stycken så mycket mer såsom karakteristiska målningar af tiden att bevaras, som vår historia är så ytterst fattig på alla slags monumenter. Såsom Kanslirådet Professor Lagus, uti Åbo Hofrätts-historia pag. 573 uppgifvit, har man ansett Assessoren i Åbo Hofrätt *Johan Brovallius* vara författare till dem; uti företalet till samma arbete, pag. XXIII upplyses likväl att de äro af en *Hacks*, efter Prof. Lagi mening den Johan Carl(son) Hacks, hvilken, född i Kyro, blef Student i Åbo 1728, promoverades till Phil. Mag. 1735, och år 1767 dog såsom Kontraktsprost och Kyrkoh. i Wesilax. I Åbo än lefvande släg-

tingar till Prosten Hacks uppgifva dennes broder, en Hofrättsauskultant Hacks, såsom författare till dessa stycken. Han skall, enligt titeln på grafskriften, bott hos Petrej, och efter berättelse af honom njutit mycken välvilja. Af det tryckta exemplaret torde utom det Prof. Lagus egde, knappt något numera finnas. Vi hafva sökt men icke fått tillfälle att jemnföra den afskrift vi här meddela med det tryckta originalet, och hafva i det stället valt den utväg, att jemnföra denna med flere andra afskrifter, samt att af dessa bibehålla den läsart som synt oss bäst.

1.

*Then som ti Hantel vallen är,
Han theri lyckli vara blär.*

At tä vara sant, Peviste, Tå Porkaren vast lilla Saxa Hantelsmannen i Tapel-Tan Åpo, Ehreporne, Kluka och kräckeli Wörstántika Munser Jåseph Bedrej, Prukumen, Wick then Ehreporna och falsli Pesketlika Lantenas Jomfrun Annika Sikfris Tuter, Pruden, Ti Ekta, Som uti myky Förnäma Folckenas närvarante, Kedte i Åpo, inuti Eskola Kårten, justament mittibå Tan pakom Missommars Taken, i then Åren 1732.

Nu trax
Then kamle Hacksens ynksta Sånen.

Hei, si! Ku-Ta! säker ja, I Ferumma Ku Herrar
härinnä,
Kranna Matamerna mä, å Jomfrur af Tyktika Sinnä!
Hei gära hjertandes hei! huru ha ti här innä så fäja!
Woi huru kräckeli krant! aj-aj! ui, hva sku ja säja?
Nå gära Tu, ku ti nu hålla Pryllop i Afto mä
kamman

Och uti Klätjenes Lust nu just här Pinta tilsamman,
Äntli äntå thessa vå, som älska hvarantra så mycki,
Å min-san ti hvaran hava ärlika gärlika Tycki.
Ju, nuck kunte ja tru, at tä kullä lyckas vör thenna
Prukumen häruti mä; ty ja Honom värkeli känna.
Han vara vallen så pra till at hantla på pästa
manerä,

Han uppå Tårkena kan som Dyskana tura passera:
Wanka och laneka omkrink, altink uti Penkana
vantla,
Trömink, å Säl-peek, å Tran uta ti Kåri-Pynträna
hantla.

Jumen nå tårs Han ock än som Fyrnäma Kypmän-
ner antra
Yfver tä turana Haf mä Kutan ti Täckholmi vantra;
Tär, tä va sant, så kalant mä Näsan i väträ Han lypa,
Järnen, å Tupak, å Salt, ja alt tä Han kådar, Han
kypa.

Sän uppå Kruken Han kår mä tura Herrana stricka
Fin å Tupelöl mä, så Han uti Kinne må pricka.
Ja Han kör, som ni hör, så varlika Resor om
Sommar,

Mutta när änteli sitt' then kalla Hystena komma,
Tannar han ej: nej nej: hui-hai, ole-vai; utan tryker
Wlink hela Davas-Lan krink, så tä pakom Honom
ryker:

Far som en Gar i Kalopp, göper opp Får, Kunar
och Uxar,

Keter och Påckar så vint uta Pynträna låckar och
luxar,

Kurnena, Kauran och Råk, mä Mörenä, Mölen å
Malten,

Kädtor, Kinckan å Läsk, juväl hela Suekan å Kalten,
Erter, Pynor å Talk, Lärt, Humlana, Nisun å Krynen,
Hampan, Linen å Past: ju om tä kommer i Synen
Tå uti Pyrtäna tär, ti kinnä som sitta på Rycken
Wast uppå Pörnar och Wark, om tä vara Trättie
tycken;

Mårtar å Kättuna mä, som Pyntren i skugen må
kjuta:

Alt vör angara Göp, vast Han hela Taken sku bruta
Nukar *) å Göper tär op en tåkonen tåтели Kara,
Alt, alt måstä Han ha, jumen vast hva skulle vara:
Sittä vörstär Han så pra till at ta uta antra vör thetta,
Pästa å mästa rafit: hvar kran **) så tåli uträtta.

Nå, si uppå! Then så vara vallen at Hante-
län trifva

Then plä ther uti mä, tru tä vist, Lyckeli plifva.
Kulle man nu icke tru, at tä vara sant såsom anna?
Hei, tä kan som en man vår Prukum tä verkeli sanna;

*) snokar. **) grand.

Han hafva hantla i Tak mä Pehak en Hustru som kina
Nu tä Hun ku vara Pru, som Klasen och Peilana vina;
Som vara vicker å nätt, Pehakeli, Tilla, Ferummer;
Kön uppå Kinträna mä, å röter som Rusor å
Plummor;

Som kan Fällink å Kröt, vast värska ku Wiskena
kuka;

Teken å Såppan å alt uppå Purtena hämta å tuka.
Ai! Tä va therföre pra at ja nu mä antra va puden,
Å så mä Jomfruna här får princka, å lettuka *) Pruden,
Passipä; Krineck uti Rinck; Ram Pakas, hva *Scon-
tra* ti kalla;

Kottilä; Tripp; Skatriva; å rulika Läkana alla;
Tansa Ransyskana mä, så Ku-Sålan Kålfvena lipa
Efter ä tunena som Pålilmännerna päla å pipa.
Hå, ja visser å bå, ti nuck uti Eskola Husen
Äta nu mat uppå Wat, ti vulla bå Topen å Skrusen;
Wår ja nu just tycke Ust, Picki-Ginckan å Kytt
uti Makan, *

Ke ti ett Sup i min Trup, å Bondag **), en Top
uti krakan:

Sjunka ja klateli vill sän Tantara Fallara, Heja,
Hurra, Kurasi, ti thes ja timper i tumberin-teja.
Men vörst Prukum och Prut ku lycka tillynska å
rupa,

At Ti nu få Påta vå, then Titen Thi lefva tihupa,
Kålfven af Parnena full, som vackert sjunka å skråta!
Källaren full uta Fin, uta Pränsin, Ölen å Låtar!

*) glädtiga. **) Pontak.

Fisthus, änta ti Tak mä hva som tåker at äta!
 Putana mä uta alt tä man plä väka å mäta!
 Påsar å Punkana tur, af Saxan-Daleri tinna!
 Lyekana ha uti alt! å alt på Hantelen vinna!
 Alti mä kräseli pra! å sän uti Himmelen lippa!
 När Ti pli kamla å krå och hållas ej mer uti kippa!!!

2.

*Att ej så narli man klömma ka pårt,
 Ti rulik i värtena lifva;
 Winnas the måste en minnelse gårt,
 Som trukna pekanta pekrifva.*

Bå tåkon kelåken Sak tänka
 I then samma Taken och Tunten
 När then Ehreporne, vörsiktika, Rulika,
 Kamla, jumen then älsta Porkaren
 å rymlika Hantelsman i Åpo
 Wader Jåseph Bedrej
 mä Eskola,

Then 15 Januarii 1735 vantra saliken pårt, vrån
 thenna värtten å ti Hans tötta Råppen mä tur åra
 pekravi i Åpo Tumkyrkan then 23 bå samma må-
 na å åren. Å ram kifva thetta ti heter, bå then
 Tötas eken Vänska Präken, Sin kamla Kjäst
 En tilla kåssen som Lammen
 Then Hacksen.

Sis bonus interpres, numquam mala verba nocebunt,
 Sis malus interpres, numquam bona verba valebunt.

Aj! hva tä hyres vör Lammer i Tan
 Åh-hå hydr ubå, som tä låta,
 Biona vieska, hva ha ti på Pan!
 Å Parnen å Kummona skråta,
 Allri tä kodt, ja vörstått uppå ti,
 Ja rukta tä lugta väl illa,
 Titta tä måste, tä måste kå si,
 Ui Wolkena varta så villa!

* * *

Läckåna rupa så hoi, voi, voi!
 At Turne tä runka på nuppen,
 Pyntränä untra mä huntra oi, oi!
 Rast kissa bå Eskola Kuppen;
 Alla bå kata ti rupa mä sej,
 Wist vara en pra Kara tötter:
 Wolkena säja, ju Jåseph Bedrej
 Tä viska rink norr å ti Söter.

* * *

Ja ku vi tru, tä va värkeli vist
 Tru månka nu kāmra, så klaka,
 Åpo så täteli Porkare mist,
 Som altri tårs¹⁾ komma tipaka,
 Altri nej men, nåh altri vå
 Här ti mera si tåkons like,

*) Tårs kommer af svenska ordet: Tör.

Som så kalant pli pekanter å så
Omspråkas i Lanten å Rike.²⁾

* * *

Han va, min-san, tåkon artiker man,
Wa trulik å rulik åt alla,
Alt Han bå råka, han våka å van,
Ti säller å näll hånöm kalla,
Luk å vörstånti bå hantel han va,
Mä sinne härinne som ute.
Vint han bekynte, mä lyckan så pra,
Å lyckeli lyckta bå lute.

* * *

Kurt, mä bar urt, mej vörsöka vil åt,
Perätta mä thetta hans vantell:
Half tynner Kådtor å Sexmarkens låt
Wa törsta then vörsta hans hantel.³⁾
Rast han mä lycky, så mycky nu vick;
Ti Davas-Lans Sucknar å Kålar
Wlinker han åter var årena kick
Mä Vål, Tupak, Panten å Nålar.

* * *

Altri han kali i Pyana fur
Men vackert som Sucknanas Tjåken
Int han bå resan va tållter å tur,
Om sej altri läken bå väken.

²⁾ Man måste tillstå att den aflidnes lefnads och talesätt var vida allmänt och kunnigt.

³⁾ Efter dess egen i lifstiden gjorde berättelse.

Placken⁴⁾ bå han, å en påran i fut
Å lejlin⁵⁾ han pruka bå sita.
Räppuna⁶⁾ pakom, å ramman imut
Sin saker, tå han plåka rita.

* * *

Kårten å Kutan å pånkana han
Wick komlik bå somlika åren.
Änta ti Täckholm å Arpåka⁷⁾ plann
Han resa then somnar å våren;
En kång bå lippa han sejla så gapp,
Mä kuta, så lippa tä prieka:
Mutt⁸⁾ han mä måssa, tå lippa tä lapp,
Rast kutan vast-tåppa å ticka.⁹⁾

* * *

Alt tä som vanka, han samka i krink,
Par hupa, var träken som myra,
Bojkana kärna han lära så vlinék,
Ti hantla, ti sejla å tyra.

⁴⁾ Så kallade den döde ett tjockt spanskt rör med silfver-holk, det han hemma och på resor alltid brukade.

⁵⁾ Trädflaska.

⁶⁾ Så heter gemenligen ränsel eller våtsäck på detta språk.

⁷⁾ Det är bekant, att den döde under flyktingstiden mest vistades i Arboga, och sedan efter hemkomsten äfven idkade handel å samma ort.

⁸⁾ Ett finskt ord, egentl. mutta, betyder på svenska: men.

⁹⁾ Nästan med samma ord berättade han sjelf engång såsom skämtvis om den fara som han på sjön iråkade under återresan från Stockholm.

Tenhus å putana pykte han åpp
 Å vyllte mä sakerna alla.
 Alla hans volken ti lopp i kalopp
 Som han ku med placken pefalla.

* * *

Alti han kämta mä then han ta vatt,
 Mä rämman, mä kumman å parnen;
 Unter sej vöttren på Durska ¹⁰⁾ han satt
 Om taken å nysta then karnen;
 Kästerna tura vällkommeli han,
 Kaf stricka vörkylda Bukalen;
 Pyntren vick skårfsven å syltan min-san
 Å kruppan ¹¹⁾ i tupan å salen.

* * *

Inte ti äntan han känte bå nö,
 Int vattas åt sej, inkalunta,
 Nej, tru tu mej, sin takeli prö
 Han hate å teken om sunfa. ¹²⁾

Wasli tur äran han hate också
 Hus alla fyrnäma keliker,
 Port uta verten vick änteli kå
 Nuck kammal, vörmöken och riker.

* * *

¹⁰⁾ Vår aflidne, som var öfver sjuttio år gammal, var af den vighet att han efter gammal vana, på samma sätt som Turkarne, mest kastade fötten i kors under sig då han skulle sitta.

¹¹⁾ Ett slags korf, som lagd på kålblad i form af tjocka kakor, gräddas i ugnen.

¹²⁾ Är äfven ett af dess egna infällen.

När han nu hantel å vantelen tääl ¹³⁾
 I verten ku luta å lämna,
 Wick han tur lyckan pereta sig väl,
 Tä sant å tä måste ja nämna.
 Wackert han varte, tå ti honom pö
 Han fin uti sjukan ku stricka,
 Nej om then kamla min Atam ska tö,
 Mej nö ¹⁴⁾ å int finä sej kicka.

* * *

Sickti å rickti tå päst vari sjuk
 Han kumman å parnen petänka: ¹⁵⁾
 Kyltika rika påkrifva sin puk,
 Men alt åt ti fattia känka,
 Alla han kått å vörlåtelsen pe,
 Som han sig tänka jurt illa.
 Sälen vrån herta sin kapare ke,
 Sen busta å såmna så tilla.

¹³⁾ Ett rent finskt ord, som ibland oförmodligen insmyger sig, betyder på svenska: Här.

¹⁴⁾ snö. ¹⁵⁾ med sitt förordnande om egendomen.

HELSENGFORS,

HOS J. SIMELII ARFVINGAR, 1865.

Imprimatur: C. R. Lindberg.